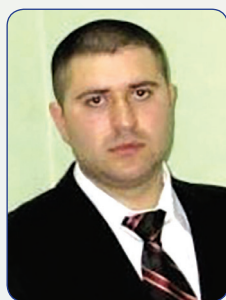

DREPT PENAL ȘI PROCESUAL PENAL

CZU: 343.343.3

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2021.3\(58\).05](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2021.3(58).05)CALIFICAREA INFRAȚIUNII UNICE REPETATE:
CAZUL FAPTEI DE HULIGANISM

Vadim PRISACARI,

procuror în Procuratura Anticorupție,
doctorand, Școala Doctorală în Drept,
Științe Politice și Administrative a Consorțiului
instituțiilor de învățământ ASEM
și USPEE „Constantin Stere”
<https://orcid.org/0000-0001-5414-6943>

SUMAR

În prezentul articol științific este abordată problema calificării infracțiunii de huliganism atunci când aceasta apare în postura de infracțiune repetată. Se argumentează că, pentru a fi incident semnul circumstanțial agravant consfințit la lit.a) alin. (2) art.287 din Codul penal al Republicii Moldova, nu este imperios ca făptuitorul să fi săvârșit anterior un act de huliganism în varianta-tip. Infracțiunea unică repetată constituie o ficțiune juridică. Infracțiunile comise (care formează infracțiunea repetată) de facto reprezintă un concurs de infracțiuni, în timp ce, *de jure*, artificial, formează cuprinsul unei singure infracțiuni. În orice caz, infracțiunea repetată comportă enorme similitudini cu concursul de infracțiuni (formă a pluralității de infracțiuni), derivând din cea din urmă categorie juridică. Infracțiunea repetată nu constituie o deviație a recidivei infracționale (cealaltă formă a pluralității de infracțiuni). Infracțiunea repetată nu reprezintă o formă a pluralității de infracțiuni.

Cuvinte-cheie: *infracțiune unică, infracțiune repetată, mai multe intenții, condamnare penală, huliganism, ficțiune juridică, practică judiciară.*

QUALIFICATION OF THE REPEATED
SINGLE OFFENCE: THE CASE OF
HOOLIGANISM

SUMMARY

In this scientific article is addressed the issue of qualifying the crime of hooliganism when it occurs in the position of repeated crime. It is argued that in order to be incident the aggravating circumstantial sign enshrined in letter a) paragraph (2) art. 287 of the Criminal Code of the Republic of Moldova it is not imperative that the perpetrator has previously committed an act of hooliganism in the standard version. The repeated single offense is a legal fiction. The offenses committed (forming the repeated offense) de facto represent a multiple offences, while de jure, artificially, form the content of a single offense. In any case, the repeated crime bears enormous similarities to the multiple offences (a form of the plurality of offences), deriving from the latter legal category. Repeated crime does not constitute a deviation from criminal recidivism (the other form of plurality of offenses). Repeated crime is not a form of plurality of crimes.

Key-words: *single offence, repeated offence, multiple intentions, criminal conviction, hooliganism, legal fiction, judicial practice.*

Considerații generale

Autoarea A.-I. Stoian menționează: „În corespundere cu legislația penală a Republicii Moldova, infracțiunea repetată poate fi recunoscută în calitate de formă distinctă a unității infracționale, atunci când în Partea specială a Codului penal sunt formulate norme agravante care înglobează în sine două sau mai multe fapte săvârșite de către făptuitor în varianta tip, până la condamnarea sa definitivă [14, p. 57]”.

Din teza enunțată sunt desprinse mai multe trăsături definatorii ale infracțiunii unice repetate.

În primul rând, infracțiunea unică repetată este prezentă doar atunci când textul unei norme de incriminare cuprinde în calitate de semn circumstanțial agravant (calificativ) faptul săvârșirii infracțiunii de către o persoană care a mai săvârșit anterior o asemenea infracțiune. Prin urmare, legiuitorul este cel ce decide dacă repetarea unei infracțiuni de același fel trebuie să constituie circumstanță agravantă. În consecință, infracțiunea repetată reprezintă una dintre formele infracțiunii unice legale (*i.e.* este creată datorită voinței legiuitorului).

În al doilea rând, în conținutul infracțiunii unice repetate intră cel puțin două fapte infracționale (identice sau, în unele cazuri, omogene). De regulă, infracțiunile care formează conținutul infracțiunii unice repetate sunt înscrise în cadrul variantei-tip, consemnate la alin. (1) din textul articolului incriminatoriu. Drept excepție, infracțiunea repetată este prezentă și în situația în care una dintre fapte sau ambele fapte care formează conținutul infracțiunii repetate este (sunt) cuprinsă (cuprinse) în cadrul unei alte variante-tip sau în cadrul unei variante-agravate de infracțiune. Din aceste motive, provoacă reticență punctul de vedere aparținându-i autoarei A.-I. Stoian (susindicat), potrivit căruia infracțiunea repetată trebuie să conțină în sine două sau mai multe fapte prevăzute în varianta-tip.

În acest sens, cazul infracțiunii de huliganism este elocvent. Astfel, norma de la lit.a) alin.(2) art. 287 din Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM [5]) reglementează răspunderea pentru huliganismul săvârșit în formă repetată, având următorul conținut: „aceeași acțiune săvârșită de o persoană care anterior a săvârșit un act de huliganism”. Respectivul semn circumstanțial agravant diferă după conținut de alte semne circumstanțiale agravante similare, care, la fel, cuprind în sine o infracțiune repetată. De exemplu, lit. o) alin. (2) art. 145 CP RM incriminează omorul comis „de către o persoană care anterior a săvârșit un omor intenționat prevăzută la alin. (1) (sublinierea ne aparține – *n.a.*)”. În mod similar, la lit. a) alin. (2) art. 171 CP RM este prevăzută răspunderea pentru violul „săvârșit de către o persoană care anterior a săvârșit un viol prevăzută la alin. (1)” (sublinierea ne aparține – *n.a.*). Deci, în comparație cu huliganismul prevăzută la lit. a) alin. (2) art. 287 CP RM, forma repetată a omorului și a violului cer în mod expres ca prima infracțiune comisă să fie prevăzută în varianta-tip de la alin. (1). Nu același lucru îl sesizăm în cazul infracțiunii de huliganism în formă repetată. În cazul huliganismului, la descrierea

formei repetate a infracțiunii, legiuitorul operează cu expresia „care anterior a săvârșit un act de huliganism”. Prin urmare, dacă de înțeles că infracțiunea anterioară poate fi prevăzută nu doar la alin. (1) art. 287 CP RM.

Indirect, o concluzie similară este desprinsă din textul pct. 7 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism”, nr. 4 din 19.06.2006: „În cazul în care o persoană a săvârșit în perioade diferite două sau mai multe infracțiuni, pentru care responsabilitatea este prevăzută de diferite alineate ale articolului 287 CP RM, faptele săvârșite de făptuitor se vor considera, la fel, huliganism repetat. Însă, în asemenea cazuri, calificarea definitivă se va efectua în baza alineatului ce prevede o pedeapsă mai gravă, indicându-se toate semnele constitutive ale huliganismului [12]”.

Rezultate și discuții

Reieșind din abordarea generică pe care am relevat-o supra, deducem că pentru a fi incident semnul circumstanțial agravant consfințit la lit. a) alin. (2) art. 287 CP RM, nu este imperios ca făptuitorul să fi săvârșit anterior un act de huliganism prevăzută în mod obligatoriu la alin. (1) art. 287 CP RM.

Din dispoziția alin. (1) art. 33 CP RM deducem și alte condiții pentru existența infracțiunii repetate, și anume:

- a) făptuitorul să nu fi fost condamnat definitiv pentru vreuna din infracțiunile comise;
- b) să nu fi expirat termenul de prescripție de tragere la răspundere penală pentru vreuna din infracțiunile comise.

Aceleași condiții sunt evocate de A.-I. Stoian: „Din constatările privind infracțiunea repetată, ca formă distinctă a unității infracționale reglementate în legislația penală a Republicii Moldova, putem identifica următoarele condiții de existență a acesteia: [...] 3) făptuitorul nu a fost anterior condamnat pentru nici una dintre faptele infracționale săvârșite repetat; 4) nu a expirat termenul de prescripție de tragere la răspundere penală, stabilit la art. 60 CP RM [14, p. 57-58]”.

În practica judiciară, prima din cele două condiții nu este respectată întotdeauna. Exemplificativ este speța de mai jos: „P.V., la 8 februarie 2017, în jurul orei 14:30, aflându-se în incinta unui magazin alimentar, situat în or. G., str. Făbriicii 1, fiind în stare de ebrietate alcoolică, știind cu certitudine că anterior a fost condamnat pentru săvârșirea unui act de huliganism (sublinierea ne aparține – *n.a.*), încălcând grosolan ordinea pu-

blică, printr-un cinism și obrăznicie deosebită, fără nici un motiv, a numit-o pe vânzătoarea S.T. cu cuvinte injurioase, apoi, amenințând-o cu aplicarea violenței, a aruncat în direcția acesteia cu căciula și cu telefonul mobil, a aruncat cântarul de pe tejghea, care a căzut pe podea și s-a deteriorat, iar la intervenția cet. A.V., care se afla în interiorul magazinului și a încercat să curme acțiunile huliganice, a opus rezistență violentă [15]”. Instanța de fond a încadrat conduita lui P.V. în baza lit. a) alin. (2) art. 287 CP RM, soluție de calificare menținută și de instanța de apel [7]. În același timp, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a considerat, pe bună dreptate, incorectă soluția de calificare sus-enunțată, și anume: în partea reținerii semnelor circumstanțial agravant, stipulat la lit. a) alin. (2) art. 287 CP RM. În motivarea soluției sale, instanța de recurs a notat următoarele: „Prevederea de la lit. a) alin. (2) art. 287 CP RM se aplică în cazul în care sunt întrunite următoarele patru condiții: 1) făptuitorul a săvârșit anterior un act de huliganism; 2) răspunderea pentru acest act de huliganism este stabilită la alin. (1) art. 287 CP RM; 3) făptuitorul nu a fost condamnat pentru niciuna din faptele de huliganism care se repetă (sublinierea ne aparține – n.a.); 4) nu a expirat termenul de prescripție de tragere la răspundere penală pentru huliganismul prevăzut la alin. (1) art. 287 CP RM, care a fost săvârșit anterior [10]”.

Precizăm că infracțiunea unică repetată constituie o ficțiune juridică. Infracțiunile comise (ce formează infracțiunea repetată), *de facto*, reprezintă un concurs de infracțiuni, în timp ce, *de jure*, artificial, formează cuprinsul unei singure infracțiuni. În orice caz, infracțiunea repetată comportă enorme similitudini cu concursul de infracțiuni (formă a pluralității de infracțiuni), derivând din cea din urmă categorie juridică. Infracțiunea repetată nu constituie o deviație a recidivei infracționale (cealaltă formă a pluralității de infracțiuni); or, în Partea generală a Codului penal infracțiunea repetată este reglementată în art. 33 CP RM (alături de concursul de infracțiuni, dar nu alături de recidiva infracțională). Prin urmare, condițiile de valabilitate a concursului de infracțiuni *grosso modo* sunt valabile și în cazul infracțiunii unice repetate. Nu face excepție nici condiția privind lipsa unei condamnări definitive pentru vreunul din actele de huliganism comise. În concluzie, în speță, acțiunile lui P.V. urmau fi încadrate în baza alin. (1) art. 287 CP RM.

În același context, precizăm că din textul art. 33 CP RM reiese că forma repetată a infracțiunii este prezentă atunci când nu există o condam-

nare definitivă pentru vreuna din infracțiunile săvârșite. În lipsa unei condamnări definitive, cele comise pot constitui o infracțiune repetată (chiar și în ipoteza în care, spre exemplu, o cauză penală intentată în baza art. 287 CP RM este expediată în instanță, în timp ce cealaltă – se află la faza urmării penale).

În altă ordine de idei, consemnăm că faptele care compun infracțiunea repetată sunt absorbite în conținutul infracțiunii repetate. Aceste fapte, privite în mod separat (independent), nu au nici o relevanță juridică. Cu alte cuvinte, ele trebuie apreciate ca parte componentă a infracțiunii unice repetate. Acest lucru a fost ignorat în următoarea speță din practica judiciară: „T.R., la 30 martie 2016, aproximativ la ora 10:30, aflându-se pe teritoriul ÎM Gospodăria Comunal-Locativă a or. V., amplasată pe str. Gherțen 34, conștientizând că se află în loc public, din intenții huliganice, în prezența altor persoane care se aflau în locul dat, încălcând grosolan ordinea publică și manifestând o vădită lipsă de respect față de societate, neglijând normele etice și morale de conviețuire, precum și având scopul de a da acțiunilor sale o rezonanță publică, pentru ca acțiunile sale să fie văzute sau auzite, astfel fiind încălcată liniștea altor persoane și activitatea normală a întreprinderii sus-menționate, a iscat o ceartă cu directorul întreprinderii, C.I., care ieșea de pe teritoriul întreprinderii menționate cu automobilul personal, acționând cu o obrăznicie deosebită, i-a întretăiat calea cu automobilul personal, creând astfel un pericol real de producere a unui accident rutier din motivul eventualei coliziuni, și, ca rezultat al stopării automobilului, el a ieșit din automobilul personal, s-a apropiat rapid de automobilul în care se afla C.I. și a început să-l numească cu cuvinte necenzurate, să-l amenințe cu aplicarea forței fizice, confirmându-și intențiile sale prin aplicarea câtorva lovituri cu pumnii pe parbrizul și partea ferestrei laterale a automobilului în care se afla C.I., acțiunile fiind stopate doar după ce C.I. i-a comunicat că cheamă poliția.

Tot el, la 20 noiembrie 2016, aproximativ la ora 14:00, în perioada desfășurării alegerilor în Adunarea Națională a Găgăuziei, aflându-se în stradă în fața secției de votare nr. 10/25, amplasată în clădirea Casei de cultură de pe str. Frunze, or. V., unde erau prezenți o mare parte din locuitorii orașului ca participanți la votare, neglijând normele etice și morale de conviețuire în societate, încălcând grav ordinea publică și acționând cu cinism deosebit, aflându-se în relații ostile cu C.N., manifestând o vădită lipsă de respect față de soci-

etate, exprimând o vădită aroganță și nerușinare, a început să se exprime public în fața grupului de persoane prezent, în adresa lui C.N., cu cuvinte necenzurate și limbaj licențios, care constituie injurie, atât după sens, cât și după conținutul indecent. În acest fel, la momentul comiterii respectivelor acțiuni ilegale, T.R. a acordat acțiunilor sale o rezonanță publică, având în vedere că, în prezența terțelor persoane, s-a adresat cu cuvinte necenzurate în adresa lui C.N., lezându-i onoarea și demnitatea, în același timp conștientizând și prevăzând consecințele acțiunilor sale și dorind survenirea acestora, deoarece, în urma comiterii faptei date, a provocat indignarea grupului de persoane prezente la fața locului, față de fapta comisă [9].”

Pe primul episod, acțiunile inculpatului au fost încadrate în baza alin. (1) art. 287 CP RM. În cel de-al doilea episod, instanța a încadrat acțiunile inculpatului în baza lit.a) alin. (2) art. 287 CP RM. Surprindem o poziție neclară a instanței la încadrarea conduitei lui T.R. în tiparul art. 287 CP RM.

Pe de o parte, instanța a apreciat că cele comise de T.R. reprezintă o infracțiune unică repetată. Pe de altă parte, în mod neclar, acțiunile lui T.R. au fost calificate ca și concurs de infracțiuni. În acest sens, constatăm o dublă tragere la răspundere a inculpatului T.R. pentru faptele infracționale comise: pe de o parte, infracțiunea anterioară a fost încadrată, distinct, în baza alin. (1) art. 287 CP RM, iar pe de altă parte, săvârșirea infracțiunii anterioare a fost luată în calcul la încadrarea celui de-al doilea act de huliganism (lit. a) alin. (2) art. 278 CP RM). O asemenea soluție de calificare este în exces. Mai exact, a fost aplicat în exces alin. (1) art. 287 CP RM; or, întrucât acesta constituie doar un element al infracțiunii unice repetate comise, reținerea la calificare a normei specificate la alin. (1) art. 287 CP RM nu este necesară. Prin urmare, acțiunile lui T.R. trebuiau încadrate doar în baza lit. a) alin. (2) art. 278 CP RM.

Susținem argumentele lui S. Brînza și V. Stati evocate în acest sens: „Nu se permite calificarea concomitentă conform regulilor concursului de infracțiuni și conform regulilor repetării infracțiunii, deoarece prin aceasta s-ar încălca flagrant principiile dreptului penal. Or, dacă făptuitorul a săvârșit două infracțiuni, nu-i poate fi aplicată răspunderea penală de două ori pentru una dintre aceste infracțiuni. Pentru că anume dublarea aplicării răspunderii penale pentru aceeași infracțiune reprezintă o încălcare flagrantă a principiului echității, atunci când aceeași infracțiune se ia în considerare atât ca element al repetării infracțiunii, cât și ca element al concursului de

infracțiuni [4, p. 41; 3, p. 299]”. Aceeași autori afirmă: „Dacă nu se respectă echitatea la diferențierea de către legiuitor a răspunderii penale, atunci nici corectitudinea calificării în conformitate cu legea, nici respectarea cu strictețe a regulilor și principiilor de aplicare a pedepsei nu pot să asigure promovarea echității. Dacă făptuitorul a săvârșit două infracțiuni, nu-i poate fi aplicată răspunderea penală de două ori pentru una din aceste infracțiuni. Or, anume dublarea aplicării răspunderii penale pentru aceeași infracțiune reprezintă o încălcare flagrantă a principiului echității, atunci când aceeași infracțiune se ia în considerație atât ca element al repetării infracțiunii, cât și ca element al concursului de infracțiuni [2, p. 65]”.

În altă privință, reiterăm că infracțiunea repetată constituie o formă a infracțiunii unice legale. În consecință, încadrarea unei infracțiuni repetate trebuie realizată potrivit regulilor calificării unei infracțiuni unice. *Per a contrario*, infracțiunea repetată nu reprezintă o formă a pluralității de infracțiuni, motiv pentru care la încadrarea acesteia nu trebuie făcut uz de regulile calificării concursului de infracțiuni. Aceasta este voința legiuitorului (cel puțin, la etapa actuală de dezvoltare a cadrului penal regulator). Totuși, în pofida condițiilor legislative actuale, regula sus-indicată este ignorată uneori în practica judiciară. De exemplu, în speța de mai jos acțiunile inculpatului au fost încadrate de mai multe ori în tiparul art. 287 CP RM, deși cele comise au îmbrăcat forma unei infracțiuni repetate. Astfel, în fapt, instanța a reținut următoarele: „B.V., la 30 mai 2015, aproximativ la ora 15:00, fiind în loc public, având intenții huliganice, a încălcat ordinea publică, aplicând violența asupra părții vătămate B.C., manifestată prin lovituri cu mâinile și picioarele asupra corpului. Tot B.V., la data de 24 iunie 2015, aproximativ ora 19:00, aflându-se în loc public, în apropierea primăriei, din intenții huliganice, a încălcat ordinea publică, aplicând violența fizică asupra părții vătămate R.C., manifestată prin împingerea și aplicarea loviturilor cu mâinile în diferite părți ale corpului, cauzându-i dureri fizice. Tot B.V., la 31 iulie 2015, aproximativ ora 02:00, aflându-se în loc public, din intenții huliganice, a încălcat ordinea publică, aplicând violență fizică asupra părții vătămate R.C. [8]”.

În speță, acțiunile inculpatului B.V. au fost încadrate de trei ori în baza alin. (1) art. 287 CP RM (*i.e.* potrivit regulilor concursului de infracțiuni). Notăm că, în acord cu prevederile art. 114 CP RM, la calificarea concursului de infracțiuni se face uz de prevederile art. 33 CP RM. Precizăm că

dispoziția alin. (1) art. 33 CP RM exclude din categoria concursului de infracțiuni forma repetată a infracțiunii (*i.e.* ipoteza în care săvârșirea repetată a două sau mai multor infracțiuni identice sau omogene apare pe post de semn circumstanțial agravant). În speță, tocmai o asemenea ipoteză identificăm.

Pe de o parte, art. 287 CP RM cuprinde *per se* ipoteza în care săvârșirea repetată a două sau mai multor infracțiuni identice sau omogene de huliganism apare pe post de semn circumstanțial agravant. Pe de altă parte, în speța reprodusă mai sus, cele trei acte huliganice au fost săvârșite în baza unor intenții diferite (motiv pentru care este exclusă ipoteza unei infracțiuni de huliganism în formă prelungită). În concluzie, prin încadrarea celor trei acte huliganice în baza regulilor concursului de infracțiuni a fost ignorată voința legiuitorului. În mod normal, cele trei acte huliganice urmau a fi încadrate în baza lit. a) alin. (2) art. 287 CP RM.

De menționat că instanța de apel a încercat să corecteze eroarea strecurată în sentința instanței de fond, recalificând acțiunile lui B.V. din tiparul alin. (1) art. 287, alin. (1) art. 287 și alin. (1) art. 287 CP RM în conformitate cu prevederile lit. a) alin. (2) art. 287 CP RM [6]. Instanța de apel a apreciat că cele comise de B.V. nu constituie un concurs de infracțiuni, ci o infracțiune unică repetată.

În continuare, nefiind de acord cu soluția instanței de apel, procurorul a depus recurs. În motivarea cererii de recurs a indicat, între altele, că instanța de apel a agravat situația inculpatului în urma reîncadrării efectuate.

Prin decizia instanței de recurs a fost admis apelul procurorului, fiind casată decizia instanței de apel și menținută sentința instanței de fond. În linii generale, instanța de recurs a conchis următoarele: „Concluzia la care a ajuns instanța de apel nu poate fi susținută, iar prin reținerea încadrării juridice în baza lit. a) alin. (2) art. 287 CP RM în privința inculpatului se agravează situația acestuia [8]”.

Într-adevăr, analizând evoluția soluției de încadrare din speța sus-indicată, se impune să răspundem la următoarea întrebare: care soluție de încadrare trebuie considerată mai puțin gravă (favorabilă făptuitorului)? Altfel zis, este mai gravă calificarea celor comise potrivit regulilor concursului de infracțiuni (deși potrivit variantei-tip de infracțiune) *sau* conform regulilor infracțiunii unice repetate (dar în baza variantei- agravate de infracțiune)?

În speță, instanța de apel a conchis că soluția infracțiunii unice este mai favorabilă făptuitoru-

lui. De altă părere a fost instanța de fond și cea de recurs. Trezesc interes argumentele instanței de recurs aduse în favoarea soluției luate: „Colegiul penal lărgit consideră absolut necesar de a puncta explicațiile date în pct. 12.4 din hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel”, nr. 22 din 12.12.2005 [11], precum că regula neagrării în propriul apel nu este guvernată doar de sancțiunea normei incriminatorii, adică de pedeapsă, dar și de oricare alt aspect al laturii penale, cum ar fi recunoașterea unor circumstanțe agravante, schimbarea încadrării juridice a faptei într-o infracțiune mai gravă, chiar dacă pedeapsa nu se va majora [8]”.

Din punctul nostru de vedere, nu soluția instanței de apel, ci soluția instanței de recurs este una mai gravă. Conform alin. (1) art. 410 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, „instanța de apel, soluționând cauza, nu poate crea o situație mai gravă pentru persoana care a declarat apel”. Recalificând cele comise din tiparul lit. a) alin. (2) art. 287 CP RM în tiparul alin. (1) art. 287, alin. (1) art. 287 și alin. (1) art. 287 CP RM instanța de recurs a creat o situație mai gravă inculpatului. Aceasta – deoarece o infracțiune unică a fost apreciată drept concurs de infracțiuni.

Înțelegem poziția instanței de recurs. Potrivit acesteia, în rezultatul reîncadrării efectuate, instanța de apel agravase situația inculpatului pe motiv că *ab initio* cele trei infracțiuni de huliganism fuseseră calificate în baza variantei-tip de infracțiune (alin. (1) art. 287 CP RM). În același timp, reîncadrarea a fost făcută în baza unei variante agravate de infracțiune (lit. a) alin. (2) art. 287 CP RM).

Nu susținem o atare poziție a instanței de recurs. Reținerea la încadrare a semnelui circumstanțial agravant stipulat la lit. a) alin. (2) art. 287 CP RM nu determină în nici un caz agravarea situației făptuitorului. Aceasta - în condițiile în care aplicarea semnelui circumstanțial agravant anihilează posibilitatea reținerii concomitente a regulilor concursului de infracțiuni. Cu alte cuvinte, deși cele comise sunt încadrate în baza lit. a) alin. (2) art. 287 CP RM (nu în baza alin. (1) art. 287 CP RM), dispăre necesitatea calificării celor săvârșite în concurs. Prin urmare, este mai favorabilă soluția calificării potrivit semnelui calificativ ce cuprinde forma repetată a infracțiunii (*i.e.* potrivit regulilor infracțiunii unice), decât soluția încadrării celor săvârșite potrivit normelor ce cuprind separat fiecare din acțiunile săvârșite (*i.e.* potrivit regulilor concursului real de infracțiuni).

Concluzia enunțată reiese mai cu seamă din procedeu de comparare a sancțiunilor pasibile de aplicat făptuitorului în ipoteza (i) încadrării conform lit. a) alin. (2) art. 287 CP RM (i.e. conform regulilor infracțiunii unice repetate) sau (ii) încadrării conform alin. (1) art. 287, alin. (1) art. 287 și alin. (1) art. 287 CP RM (i.e. conform regulilor concursului real de infracțiuni). Astfel, pedeapsa pentru huliganismul neagravată (alin. (1) art. 287 CP RM) este, între altele, închisoare de până la trei ani. Pedeapsa pentru huliganismul săvârșit în mod repetat (lit. a) alin. (2) art. 287 CP RM) este, între altele, închisoare de până la cinci ani. Astfel, pedeapsa pentru concurs de acte huliganice comise în variantă neagravată poate fi mai mare ca pedeapsa pentru săvârșirea unui act huliganic comis în formă repetată.

Explicația causală înscrisă la pct. 12.4. din hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel”, precum că „regula neagravării situației guvernează nu numai pedeapsa, dar și oricare alt aspect al laturii penale, cum ar fi, spre exemplu, recunoașterea unor circumstanțe agravante (sublinierea ne aparține – n.a.) [...]”, nu se pretează situației din speța sus-abordată. Or, în speța analizată nu e vorba de o simplă reîncadrare a unei infracțiuni unice în tiparul unei norme ce cuprinde o variantă agravată de infracțiune. Situația e calitativ diferită. Mai exact, are loc reîncadrarea unei infracțiuni conform unui semn circumstanțial agravant (semn care cuprinde forma repetată a infracțiunii) din contul dispariției soluției concursului de infracțiuni. Este limpede că o asemenea soluție de calificare este mult mai favorabilă făptuitorului. Din motivele descrise mai sus, împărtășim soluția de calificare dată de instanța de apel, și anume: lit. a) alin. (2) art. 278 CP RM. Tocmai această soluție de calificare este cea mai favorabilă făptuitorului.

Posibil că intenția legiuitorului a fost alta atunci când a instituit, în formă agravată, răspunderea penală pentru huliganismul săvârșit în mod repetat. Pe de o parte, s-a ajuns ca repetarea unei infracțiuni de huliganism să agraveze răspunderea penală. Pe de altă parte, cele comise sunt apreciate drept infracțiune unică, indiferent de numărul actelor huliganice repetate. O asemenea stare a lucrurilor determină un tratament sancționator inechitabil (excesiv de favorabil) pentru cel ce comise acte huliganice în formă repetată. În loc să răspundă penal în baza unor reguli generale (i.e. conform regulilor concursului de infracțiuni), făptuitorul răspunde în baza unei singure norme. Are dreptate V. Grosu atunci când menționează:

„Regimul juridic al răspunderii penale pentru o infracțiune repetată este mai blând decât în cazul concursului (art. 84 CP RM), ceea ce nu-și găsește o explicație logică, deoarece în ambele cazuri se evidențiază aceeași tendință antisocială a infractorului. Astfel, semnul „repetat” înseamnă în realitate o adevărată evitare a răspunderii penale a infractorului care a comis infracțiuni de același fel [1, p. 291]”. În același plan, S. Brînza și V. Stati relevă: „Repetarea infracțiunii constituie o ficțiune juridică. Or, legiuitorul a asimilat fenomene care nu sunt identice: pluralitatea de infracțiuni și infracțiunea unică [2, p. 63]”. În cele din urmă, S. Brînza și V. Stati recomandă legiuitorului „să excludă din Codul penal toate mențiunile privind repetarea infracțiunii [2, p. 71]”. Implicit, același lucru îl sugerează V. Grosu [1, p. 291], D. Martin și S. Copețchi [13, p. 25].

De aceeași părere suntem și noi. Aprecierea unui concurs de infracțiuni drept infracțiune unică constituie o ficțiune juridică nocivă. Aceasta nesocotește mai multe principii fundamentale, printre care: principiul legalității, principiul egalității și principiul individualizării răspunderii și pedepsei penale.

Concluzii

În urma studiului efectuat, am ajuns la următoarele **concluzii**:

- 1) infracțiunea unică repetată este prezentă doar atunci când textul unei norme de incriminare cuprinde în calitate de semn circumstanțial agravant (calificativ) faptul săvârșirii infracțiunii de către o persoană care a mai săvârșit anterior o asemenea infracțiune. Prin urmare, legiuitorul este cel care decide dacă repetarea unei infracțiuni de același fel trebuie să constituie circumstanță agravantă. În consecință, infracțiunea repetată reprezintă una dintre formele infracțiunii unice legale (i.e. este creată datorită voinței legiuitorului);
- 2) în conținutul infracțiunii unice repetate intră cel puțin două fapte infracționale (identice sau, în unele cazuri, omogene);
- 3) pentru a fi incident semnul circumstanțial agravant consfințit la lit. a) alin. (2) art. 287 CP RM, nu este imperios ca făptuitorul să fi săvârșit anterior un act de huliganism prevăzut în mod obligatoriu de alin. (1) art. 287 CP RM;
- 4) infracțiunea unică repetată constituie o ficțiune juridică. Infracțiunile comise (care formează infracțiunea repetată), de

facto, reprezintă un concurs de infracțiuni, în timp ce, *de jure*, artificial, formează cuprinsul unei singure infracțiuni. În orice caz, infracțiunea repetată comportă enorme similitudini cu concursul de infracțiuni (formă a pluralității de infracțiuni), derivând din cea din urmă categorie juridică. Infracțiunea repetată nu constituie o deviație a recidivei infracționale (cealaltă formă a pluralității de infracțiuni); or, în Partea generală a Codului penal infracțiunea repetată este reglementată în art. 33 CP RM (alături de concursul de infracțiuni, nu însă alături de recidiva infracțională);

- 5) infracțiunea repetată nu reprezintă o formă a pluralității de infracțiuni, motiv pentru care la încadrarea acesteia nu trebuie făcut uz de regulile calificării concursului de infracțiuni;
- 6) *de facto*, încadrarea potrivit semnului circumstanțial agravant stipulat la lit. a) alin. (2) art. 287 CP RM nu determină în nici un caz agravarea situației făptuitorului. Aceasta – în condițiile în care aplicarea semnului circumstanțial agravant anihilează posibilitatea reținerii concomitente a regulilor concursului de infracțiuni. Este mai favorabilă soluția calificării potrivit semnului calificativ ce cuprinde forma repetată a infracțiunii (*i.e.* potrivit regulilor infracțiunii unice), decât soluția încadrării celor săvârșite potrivit normelor ce cuprind separat fiecare din acțiunile săvârșite (*i.e.* potrivit regulilor concursului real de infracțiuni).

Referințe bibliografice:

1. Botnaru S., Șavga A., Grama M. ș.a. *Drept penal. Partea generală*. Chișinău: Cartier, 2005. 624 p.
2. Brînza S., Stati V. Considerente de natură politico-penală în vederea abolirii instituției de repetare a infracțiunii. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis”*, 2007, nr. 6, p. 60-72.
3. Brînza S., Stati V. Aplicarea răspunderii pentru omorul prevăzut la lit.o) alin. (2) art. 145 din Codul penal: aspecte teoretice și practice. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe sociale”*, 2019, nr. 8(128), p. 34-44.
4. Brînza S., Stati V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol.I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1328 p.
5. Codul penal al Republicii Moldova, Nr. 985 din 18 aprilie 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 72-74. În vigoare din 12 iunie 2003.
6. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 24 ianuarie 2017. Dosarul nr. 1a-1890/16. https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integrati-on/pdf/f752cb71-ddf8-e611-80d3-0050568b4ab5 (vizitat 02.09.2021).
7. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 20 decembrie 2017. Dosarul nr. 1a-543/17. https://cab.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/9a317989-ebe0-e711-80d7-0050568b4d5b (vizitat 02.09.2021).
8. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 20 iunie 2017. Dosarul nr. 1ra-913/2017. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=9186 (vizitat 02.09.2021).
9. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 3 decembrie 2019. Dosarul nr. 1ra-2016/2019. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=14793 (vizitat 02.09.2021).
10. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 10 noiembrie 2020. Dosarul nr. 1ra-1536/2020. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=17186 (vizitat 02.09.2021).
11. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel”, nr. 22 din 12.12.2005. http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=224 (vizitat 02.09.2021).
12. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism”, nr. 4 din 19.06.2006. http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=249 (vizitat 02.09.2021).
13. Martin D., Copețchi S. Calificarea concursului de infracțiuni. Partea I. În: *Revista Națională de Drept*, 2015, nr. 1, p. 23-28.
14. Stoian A.-I. Infracțiunea continuată (prelungită) și infracțiunea repetată în legislația penală a Republicii Moldova. În: *Legea și Viața*, 2012, nr. 10, p. 55-58.
15. Sentința Judecătorei Soroca, sediul Florești din 9 august 2017. Dosarul nr. 1-78/2017. https://jsr.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/0faeaa29-cd7d-e711-80d6-0050568b4d5b (vizitat 02.09.2021).
16. Sentința Judecătorei Soroca, sediul Florești din 12 iunie 2019. Dosarul nr. 1-269/2017. https://jsr.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/e7d81f7c-5492-448f-8db7-d94f26b9dd68 (vizitat 02.09.2021).

